

Za razliku od renesanse koja je sva bila u previranjima između starog i novog, stvarni počeci tzv. novog veka (ili moderne), obeleženi su potragom za stvaranjem jedinstvenog sistema znanja preko kojeg bi se opravdala nova slika sveta. U filozofiji se sistemi grade preko racionalizma, koji se odomatio u kontinentalnom delu Evrope, i preko empirizma, koji se razvijao uglavnom kao „ostrvska filozofija" (Velika Britanija). Nastajući kroz međusobni dijalog i kritiku, ta dva pravca, kao „filozofija razuma" (racionalizam) i kao „filozofija iskustva" (empirizam), odlučujuće utiču na razvoj moderne filozofije. U dijalogu predstavnika racionalističke tradicije i predstavnika pravca koji je dobio naziv engleski empirizam začet je živa rasprava o izvorima i dometima ljudskog saznanja. Pojednostavljeno govoreći, i racionalisti i empiristi su se trudili da pronađu odgovor na pitanje kako je moguće da iz relativno siromašnog (ograničenog) „ulaza" koje nam pruža čulno iskustvo (utisci) proizađe „bogato" i raznovrsno saznanje. Naročito se insistiralo na tome da treba odgovoriti na pitanje koja je uloga ljudske moći saznanja u celom procesu.

U različitim disciplinama od kibernetike do epistemologije često se koristi teorijski konstruisani pojam „crne kutije". „Crna kutija", jednostavno rečeno, jeste sinonim za bilo koji mehanizam čiji je sistem funkcionisanja iz naše (spoljašnje) perspektive gledano neproziran. Kada se ovaj pojam primeni na pojam saznanja, mogli bismo reći da empiristi i racionalisti različito tumače ono što se dešava unutar „crne kutije", koja u ovom slučaju nije ništa drugo do ljudski razum, duh ili „moć saznanja".

RACIONALIZAM

Racionalizam je filozofsko stanovište prema kome razum predstavlja glavni izvor i kriterijum znanja, nezavisno od čulnog iskustva. U širem smislu, svaka filozofija je racionalistička, jer predstavlja racionalno tumačenje sveta. U užem smislu, to je, pre svega, saznanjno teorijski pravac u XVII veku, koji poreklo, uslove i granice saznanja određuje pomoću razuma, odnosno, znanja. Znanje je znanje koje logički prethodi iskustvu, odnosno, koje je nezavisno od čulnog iskustva. Prema racionalistima, moguće izvesti pouzdano znanje, tj. znanje koje ima opšte i nužno važenje.

Za razliku od empirizma, sa kojim se uporedo razvija, racionalizam gleda na čulno iskustvo samo kao na početni uslov koji omogućava da se izraze razumske sposobnosti. Prema tome, racionalizam smatra da u razumu postoje istine, kao urođene ideje, koje prethode svakom iskustvu, da sama stvarnost ima logičku strukturu i da razum može da je neposredno (intuitivno) shvati. Uzor racionalistički shvaćenog pojma saznanja jeste matematičko-geometrijski metod u kome se, polazeći od intuitivno shvaćenih opštih pretpostavki, pravilnom upotrebom razuma deduktivno izvode nužne istine. Ovaj pravac je blisko povezan s idealizmom. Razvijao se pod uticajem Pitagore, Platona, Aristotela, Tome Akvinskog, a sam je kasnije uticao na prosvetiteljstvo, Kantovu, Hegelovu i Huserlovu filozofiju, ali i na druge filozofske pravce. U novom veku najznačajniji predstavnici racionalizma su Rene Dekart, Baruh ge Spinoza i Gotfrid Vilhelm Lajbnic.

RENE DEKART

Rene Dekart, francuski filozof, osnivač je modernog racionalizma. Njegova najznačajnija dela su: Reč o metodi, koja je u stvari predgovor delima Meteori, Dioptrijska i Geometrijska, zatim Meditacije o prvoj filozofiji, Načela filozofije i Strasti duše. Izvanredno poznavanje srednjovekovne filozofije i renesansne nauke, posebno Galilejevog učenja, omogućilo mu je izgradnju sopstvenog filozofskog i naučnog sistema, koji se ubraja u najveća dostignuća modernog doba. Njegov naučni rad u oblasti matematike, fizike, fiziologije i psihologije neposredno je povezan sa njegovom filozofijom. U oblasti matematike zasnovao je analitičku geometriju i usavršio matematičko obeležavanje i jednačine. U oblasti fizike formulisao je Zakon inercije, odnosno Zakon o održanju kretanja, i zasnovao optiku kao posebnu nauku. Dekartovo objašnjenje strukture ljudske svesti i njenog odnosa prema telu značajan je korak u razvoju moderne fiziologije i psihologije. U filozofiji su najznačajnija Dekartova shvatanja o problemu saznanja, tj. učenje o metodi, i shvatanja o ontološkom problemu supstancije.

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com